

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Az erdélyrészi méhész egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják. Tagsági díj: kőri tagsági díj egy évre 1 frt; rendes tagsági díj egy évre 2 frt. Mindennemű pénz küldemény Biró Gyula tanár egyl. pénztáros úrnak küldendő: Kolozsvár, Pusztá-utca 4. sz.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények és reclamatiók a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők: Kolozsvár, VI. ker. Fő-utca 29. sz.

Közleményeink utányomása a forrás teljes és pontos megnevezése nélkül tilos.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Teendők a méhesben

junius hóban.

A méhész tulajdonképeni munkája tetőpontját e hóban éri el s főképen e kettőből áll: méz elvétel, raj belakolás.

A mézelés megkezdésétől a főfigyelem a mézkamrára fordítandó, melyben 5 vagy több lép van, a hogy a külső kereten csak egy pár sejtben is méz csillámlik, tüstént az összes építmény kiszedendő s új építmény (kiépitett lépek) adandók be.

A kivett lépek egy-két nap múlva, a mikor t. i. már kihültek, pergetendők s önként következnek, hogy ismét használatba vehetők.

Ha azonban fedett (keretes, lépes) mézre doigozunk, a lehetőségig a méhek által épített, tehát nem műlépből kiépitett keretet akasztunk be s 5, 6 naponként — ha már a legkülső is tele van mézzel — a teljesen fedett kereteket kivesszük, a megmaradott lépeket a kivett sorrendben visszaadjuk s az ujonnan beadottakat kívül utolsóknak akasztjuk be.

A pergetőn lecsurgott mézet mouselin-on (csalán szövet, négy-szögmétere 22—28 kr.) azonnal leszűrjük s 2—3 nap multán a felszállott habos résztől megtakarítjuk s lekötjük, helyesebben a lehetőségig légmentesen elzárjuk.

Üvegben világos helyen tartva a méz hamarább, sötét helyen később jegezesedik (czukrosodik) meg.

A rajokat, különösen az elsőket (termékeny vén anyával) 12 félkeretre tesszük, a melyek lépkezdéssel vannak ellátva s 3—3 naponként az építmény helyes irányairól meggyőződünk.

Másod, harmad stb. rajokat vagy kész építményre, vagy múlpre fogjuk, hogy hamarább haladva, még saját szükségletöket beszerezhessék.

A rajbefogásra ajánlom t. méhésztársaimnak, hogy a leszálolt raj felibe poznára vagy poznákra erősített vessző kasat tegyenek oly formán, hogy a kas alsó része a rajcsomó felső részével érintkezzék, biztosan önmagoktól abba felhuzódnak s este 6 óra után igen könnyen belakolhatók.

Wieder József.

A méhmenőke legczélszerűbb elhelyezése méznyerés czéljából.

Általában ismert dolog, hogy a méhek tavasszal a fészekben, mézgyűjtéskor pedig a mézkamrában vannak leginkább elfoglalva. Ebből önként következik, hogy legczélszerűbb volna a méhmenőkének olyan elhelyezése, hogy tavasszal a fészekbe, mézgyűjtéskor pedig a mézkamrába nyiljék.

Két méhmenőkét alkalmazni a tapasztalás tanúsága szerint, nem czélszerű. Ajánlom azonban a tisztelt méhésztársaknak, hogy közös, illetve »kettős« méhmenőkét alkalmazzanak. Legczélszerűbb a méhmenőkét a fészek és a mézkamra közzé tenni és a szokottnál szélesebbre vágni, úgy, hogy egyik fele a mézkamrába nyiljék, másik fele pedig a fészekbe. Tavaszkor és ősszel a mézkamrába nyiló részét egy tolókéval elzárjuk, úgy, hogy a méhek a fészekbe vezető nyilást kénytelenek használni. Ha elérkezett a főhordás, elzárjuk a fészekbe vezető utat és megnyitjuk a mézkamrába nyilót. Ilyen elrendezés mellett a méhek mindenkor a legrövidebb utat teszik meg oda, hol elfoglaltságuk legnagyobb, t. i. tavaszkor a fészekbe, mézeléskor a mézkamrába.

Tévedni nem fognak, ha a méhmenőke felső vagy alsó nyilásán kényszerítjük ki-bejárni, mert a különbség a két irány között alig pár miliméternyi.

A fészek és a mézkamra közzé Hannemann-féle anyarács jön, mely egyuttal a méhmenőkét is két részre osztja. Hogy fent vagy lent rendezzük-e be a mézkamrát, az teljesen a méhésztetszésétől és hordási viszonyoktól függ.

Ha a mézkamra alul rendeztetik be, akkor a családot felül teleljük ki; a méhmenőke felső nyílását szabadon hagyván, a betelelés oly forma, mint az országos egyleti, vagy más kaptáraknál, hol a méhmenőke alul, a keretek alatt alkalmaztatik. Ellenben, ha a mézkamrát felül rendezzük be, akkor a betelelést alul eszközöljük és a méhmenőke alsó nyílását hagyjuk szabadon, felső részét pedig a tolókéval elzárjuk.

Az így betelelt családnak a méhmenőkéje a keretek felett van. Sokan ezen elhelyezést tartják czélszerűbbnek, mert magasan lévén a nyílás, az ártalmas gőzök és a fölösleges vízpára elillanhat és a kaptár levegője állandóan tiszta marad. Az ilyenforma betelelés veszélylyel nem jár, példa reá a *lüneburgi kas*, melynek méhmenőkéje egészen fenn a kupolája alatt van s a lüneburgiak állítása szerint ezen kasokban 5–6 hónapig tartó hideg telet igen jól élnek át, sőt állításuk szerint a méhmenőke ilyen elhelyezésének köszönik a szerencsés kitelelést.

A kettős méhmenőkének alkalmazása az említett jó tulajdonságain kívül ama megbecsülhetetlen fölönnnyel bír, hogy egy tolóka elzárásával, illetve kinyitásával nemcsak utat nyitunk tetszésünk szerint akár a mézkamrába, akár a fészekbe, de egyuttal az anyát is elzárjuk a menőkétől és megakadályozzuk a rajzást.

A méhmenőkének ilyen alkalmazása mellett fölöslegessé válik a Hannemann-féle anyazárka és az anyavár alkalmazása mert a tolóka elzárásával maga az egész fészek egy anyavár.

Megkíméltetünk ama fáradságos munkától, hogy az anyát kikeressük, vagy pláne kifogjuk és bebörtönözzük.

Legczélszerűbb az ilyen méhmenőkét a kétsoros kaptáraknál és főleg azoknál alkalmazni, melyek mézélésre alkalmaztatnak; ámbár rajzásra épügy használhatók, mint más kaptárak.

Melegen ajánlom igen tisztelt méhésztársaimnak a méhmenőke ilyen alkalmazását és azon reményben vagyok, hogy kedves szolgálatot tettem akkor a midőn ezen rendszer megismertetésére határoztam magamat.

Zemplém-Szinnán

Horváthy Gyula.

A méh mint időjós.

Ámbár az időjósítás, minthogy nem mindig telik be, a háládatlanabb dolgok közé tartozik, de azért az időjárás által oly nagy mértékben befolyásolt embernél még ma is napirenden van. A Falb R. időjósatait az egész mivelte világ figyelemmel kíséri. Ő és más hasonlók magasabb tudományos alapon jósolnak s távolabb eső jövőre is. De közelebb eső jövőre célzó jóslatokban az állatok élete is nagyban szolgált és szolgál ma is alapul, különösen a népnél. Az ily állatok sorában a kicsiny méh sem áll az utolsó helyen. Ne hagyjuk hát figyelmen kívül. Én a jelen sorokban a méhről, mint ilyenről, kívánok szólni, hivatkozva éltének az időjóslatokra alkalmazható némely mozzanatára.

Azt mondják, s úgy is van, hogy a méh a nyári hőségek bizonyos változataiban ingerlékenyebb s hajlandóbb a támadásra, mint máskor. Következtetni szokták, hogy ily napon előbb vagy utóbb vihar lesz. Ha az ily ingerlékenység okát keressük, azt mondhatjuk, onnan van, mert ilyenkor a levegő az állati test kigőzölgését inkább közli a méhvel, mint más időben. Azt pedig tudjuk, hogy a méhet valamely állat elleni boszura az állatnak a méhre kellemetlenül ható szagja ingerli. Innen van, hogy az emberek közül is némelyt nem bánt, némelyt pedig — különösen izzadt, pálincás s más hasonló állapotban levő embert — kérlelhetetlenül megtámad. Hogy aztán miért előzi meg a vihart ily, az állati kigőzölgést inkább közvetítő légtünet, a mikor az ember is elnehezedik, álmosodik, az igás barom munka közben lefekszik, a legyek is alkalmatlanabbak stb., annak fejtegetése, azt hiszem, nem ide tartozik.

Ily időben azt is tapasztalhatni, hogy a méhek a röplyukon bizonyos nyughatatlansággal, izgatottsággal párosul szokatlan zugást mutatnak, a mi csakugyan viharra enged következtetni, a mikor a kijövő raj messze vagy épen az erdőre nem távozik s felettébb magasra nem száll meg. Ellenben a mikor nagy kedvvel, felette élénk zsongással magasra emelkedve, távol eső fákra s magasan száll meg és a megszállott helyen is igen élénken nyüzsög, sőt közvetlen a kaptárból gyors gomolygással magasra emelkedve hűtlenül végkép erdőre távozik: bizhatni a szép idő állandóságában.

Hogy a méhek a május hava körül néha jelentkező hideg idők után vagy ilyenkori mézmeddő időben meghül és vagy éhínség miatt némelykor a herefiasítást kihordják és az élő heréket is öldökölni kezdik, — azt értjük. De ha említett időszakban úgy a mézgazdagabb mint szegényebb családok munkás méhei a heréket s akárhányszor egymást is, kedvező időjárás mellett is egyszer csak minden ok nélkül üldözni és öldökölni kezdik s a herefiasítást kihordani: számot tarthatunk rá, hogy nemsokára oly kellemetlen, hűvös tartós esős idők állanak be, a melyek alatt a családok életképessége etetés nélkül nagy próbára tétetik ki.

Az is megtörténik, hogy a rajzás folyamata alatt, a még mind fennálló jó idő daczára is, a rajzásra készen álló több család a rajzást illetőleg hiába várat magára; lemond a rajzásról s a rajzás kisebb-nagyobb irányban megszakad. S ha az okát keressük, megmondják a nemsokára beálló hideg esős napok, a mikor még jó-téteménynek vehetjük, hogy az ígérkezett rajzás benmaradt.

Ha ily esős idők folyama alatt kora reggel vagy késő délután az idő egy-egy órára kitisztul, a milyenkor különben a méhek a hűvös levegő miatt rendszeren nem szoktak kijárni, de vizre lévén szükségük, a méhes közeléből a nedves földről ily időtisztuláskor is lázas szorgalommal és éles zümmögéssel hordják be a vizet: biztosra vehetni, hogy ezen időtisztulás nem állandó s kevés idő múlva az eső ismét csak úgy szakad alá, a mit érezve, sietnek a méhek a rövid ideig tartó alkalom felhasználásával. Igen, mert állítom s úgy is van, hogy ha az a reggeli tisztulás állandó volna, a méhek a kiröpüléssel a nap melegebb óráira várakoznának, ösztönyszerű megérzésével annak, hogy a munkára később is ráérnének. Épugy a késő délutáni tisztuláskor sem fognának ily szembetűnően munkához, ha az a tisztulás állandó volna, mert ez esetben is éreznék, hogy holnap is ráérnek a munkára. Ugyanazt tapasztalhatni a márcziusi és áprilisi sokszori kedvetlen idők alatt is.

De még szembetűnőbben jósolja meg az időt a méheknek a kaptárakbani azon magukviselete, midőn — rendes nyáriás időben — a rendes állapotokhoz képest hirtelen megfogyni vagy megszapodni látszanak. Ha ugyanis kora reggel azt látjuk, hogy a méhek aránylag csak alig, vagy épen nem is mutatják magukat a menőkén és az ingó szerkezetű kaptárak hátsó üvegajtójától visz-

szahuzódtak: szép időre számíthatunk. Ilyenkor részint az eddigieknél hűvösebb éjszakai levegő hatása alatt vonulnak összebb, részint a kilátásban levő munkára sorakoznak, a melynél mindenik helyén akar lenni. Ellenben, ha reggel vagy este azt látjuk, hogy a méhek az eddigi rendes állapotokhoz képest aránylag meglepő nagy csomókban rakodnak ki a röplyuk elébe (leszámítva a rajzásra készülés rendes állapotait) és pedig a kevésbé népesnek ismert kaptárokból is, a hátsó üveglapot belepik és a kaptár minden zeg-zugát megtölteni látszanak: biztosra vehetni, hogy rövid időn beáll az esős idő. Igen, mert ilyenkor a — tán vizpárákkal telített — levegő éjszaka melegebb és a kaptárban nagyobb a forróság; de aztán még érzik is a méhek, hogy bizonyos ideig tétlenség vár rájuk. Ilyenkor van az is, hogy a források vize megbővül, az ajtók és dugaszok megdegednek, némely embernek a füle viszket, a hüléses testrészeket fájdalom fogja el, a szalonna bőre meglágyul, a só megnedvesedik stb., a mely jelenségekből ugyancsak sokan szoktak esőt jósolni.

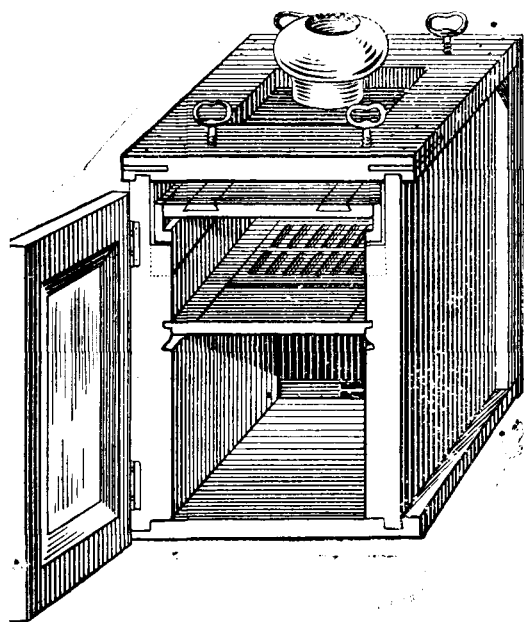
A méhek néha a hőmérőt is helyettesítik. Ősszel vagy tavasszal ugyanis sokszor észre sem veszed, hogy a levegő lehült, minélfogva szokott könnyü ruhában jársz a szabadban. Vigyázz! Lám a méhek kijárása megcsappant, csak alig láthatni egyet-kettőt: hideg van, csalfa hideg szél lappang a napsugarak alatt; óvjad magad a meghüléstől. Óvod is; de im méheid bizonyos idő múlva ismét örömteljes zsongással röpködnek, ne félj a hidegtől, a levegő megenyhült. De még a nyár folyamán is megérik és megsüvegelik az éjszakai légáramlatot; gyéren, örömtelenül járnak, az éjszakák hűvösek s a méz a virágban vékonyan képződik. De ha eljön a déli légáramlat, mintha a méhcsaládok egészen útrakelni akarnának, van öröm, munka, a minthogy a virágok is mézben bővülkednek.

Kozma Dimén,
unitár. lelkész.

Javitott kasok és kaptárak.

Egy felső frankóniai méhésztől szerkesztett új kaptárt mutatunk itt be a Würzburgban megjelenő »Praktischer Wegweiser« cz. lap nyomán,

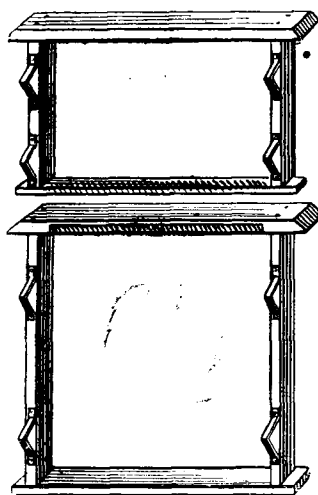
Távol legyen tőlem, írja a szerző, hogy kaptáromat a legjobbnak tartsam, de a magam eszméje szerint magam konstruáltam s már több éve méhészkedem benne teljesen kielégítő eredménnyel. Kaptáromat jelenleg a legjobbnak, legkényelmesebbnek és a leggyakorlatiabbnak tartom. Kaptárom kétemeletes, egész és fél keretekkel ellátott álló szekrénykaptár. Oldalfalai 5·5 cm. vastag, homlokfala kettős, 5 cm. vastag puhafa deszkából készülnek. Ajtaja pontosan találó vésett ajtók. Két ablaka egyesíthető (12. ábra).

12. ábra.

Belső méretei: magasság, nyáron 54·5 cm. télen 51·5 cm.; szélesség: 27·5 cm.; mélysége: 48 cm. A kaptár fedele mozgó s négy czinezett csavarral szabályozható, úgy, hogy a fedél, a melyen a felső félkeretek függnék s méz kamra gyanánt szolgál, ősszel, a betelepítés alkalmával, lebecsájtható annyira, hogy a félkeretek az alsó egész keretekkel közvetlen érintkezésbe lépnek. Előbb természetesen a választó deszkát a Hannemann-rácsossal el kell távolítani. Ily módon télire a keretek között nem marad hézag. A félkeretek alsó lécze s az egész keretek felső lécze a külső oldalon erősen le van vágva rézsutosan. Ezt a helyet a méhek beépítik. A ribiske (egres) virágzása idején a fedelet a rajtalevő félkeretekkel felhuzzuk s a választó deszkát helyrerakjuk. A félkeretek közül a fiasítást vagy a méhkenyeret tartalmazókat lerakjuk a fészekbe, ami annál is könnyebb, mert két fél keret pontosan egy nagy keretet teszen ki. A fészek ez időtől fogva őszig zárva marad. (A választó deszka betevése után a Hannemann-rácsot vastag

papírral borítom be s csak az első raj kibocsájtása után veszem le s bocsájtom a méheket a mézkamrába, mivel a főmézelés csak ekkor kezdődik *) Az alsó egész keretek (13. ábra) (a fészekben)

13. ábra.

32 cm. magasak, 26·2 cm. szélesek. A felső fél keretek (a mézkamrában) (13. ábra) szintén 26·2 cm. szélesek és 16 cm. magasak. A keretfa 2·5 cm széles. A távolság 1 cm. A fészket mézelvétel alkalmával sohasem kell kinyitni s általában a méheket a fészekben semmiféle alkalommal sem kell zavarni. Egy-két füstbefújás elég arra, hogy a méheket a 20 cm. széles, 30 cm. hosszú anyarácsron át lekergezzük a mézkamrába, hogy a mézet minden zavar nélkül kivessük. A méhmenőke 10 cm. széles, 1 cm. széles, 1 cm. magas, a kaptár egész szélességében kivehető, úgy, hogy az aldeszka ezen oldalról takarítható, méhek zavarása és a hátsó ajtó nyitogatása nélkül. A fedél közepére felülről az etető (vagy itató) edény befogadására való nyílás van, hogy bármely időtájban lehessen etetni vagy itatni. Kaptárom előnyei: 1. Erős családok nevelése, mert a fészek 12 egész kerettel 4000 □ cm.-nél több felülettel rendelkezik, mint a közönséges 3 osztályu normalis kaptár 20 félkerettel vagy 10 egész kerettel. 2. Nagyobb mézhozam és pedig 50 százalékkal több. (Bizonyíték erre az, hogy 1898-ban minden egyes kaptából 20 font mézet szüreteltem, míg minden másféle kaptáramban 12 12 font mézet kellett feletetnem a rossz nyár miatt). 3. Kényelmes és egészen veszélytelen mézszüretelés. 4. Nagyon jó telelés és jó erős családok tavasszal, mert a kaptár jó meleg tartó s a méhcsomó épen a kaptár közepén egyenesen fölfelé haladva fogyaszthatja mézkészletét, hézagokon és farészeken nem kell átmenniök. 5. Minden időben lehet etetni, itatni s a kaptárt tisztítani. 6. Érintetlen fészek, melyet évente csak kétszer, ősszel és tavasszal kell megnyitni, az

*) Ne feledjük el, hogy ez nem a mi vidékünkéről van mondva.

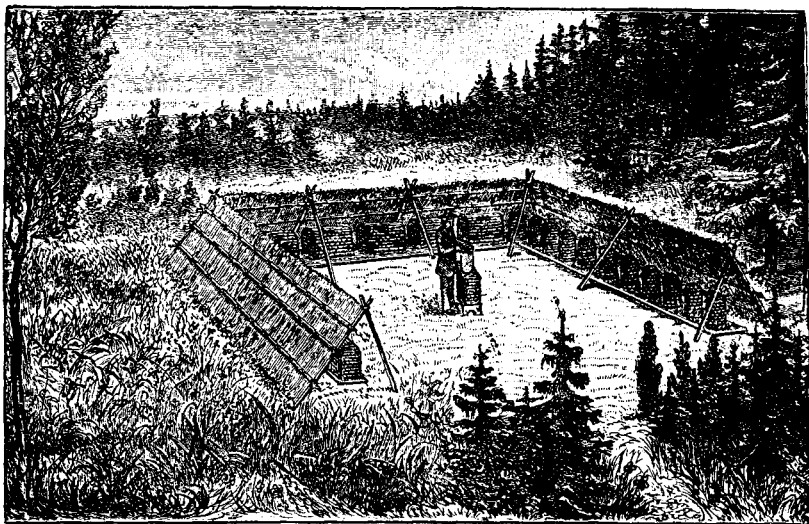
üres keretek beakasztására, illetve kivételére. 7. A méhmenőke eldugulása télenként lehetetlen. 8. Kevés herelép és herefiasítás. 9. A rablás megakadályozása. Kaptárommal azért léptem a nyilvánosság elé, mert megvagyok rólla győződve, hogy sokkal czélszerűbb és jövedelmezőbb a méhészkedés vele, mint másokkal. Érdeklődőknek a feltaláló bővebb felvilágosítással isz szolgál; címét a Würnburgban megjelenő »Praktischer Wegweiser« cz. lapszerkesztőség 1 drb. 20 pfenninges (= 24 fillér) levélbélyeg beküldése esetében megküdi. Kaptárokkal nem kereskedem s csupán egyesületek s magánosak részére csináltatnék egy-egy darab mintakaptárt, előállítási árban küldve meg őket. Minden valamirevaló asztalos könnyen elkészítheti kaptáromat.

* * *

A méhlokok szabadban való fölállítása.

A nálunk magyaroknál dívó Berlepsch-rendszerü kaptárok és a gazdag méhlegelők okai, hogy a méhesszin és pavillon rendszer oly erősen kifejlődött. De másoknál, pl. Langstroth elvei szerint készült kaptároknál — mert felülről kezelendők — a pavillon rendszer nem lehetséges, s a méhesszin is csak újabban kezd divatba jöni pl. Észak-Amerikában. Az ilyen kaptárokat egyenként külön földéllal ellátva helyezik el a szabadba. Így van ez szokásban Francia-, Angol-, Olaszországban, Svájcban és a mint lapunk jövő számában alkalmunk lesz bemutatni Masirevič professor úr szivességéből, így van ez szomszédunkban a szerbeknél is, hol a Zsivánovics féle amerikai kaptár van elterjedve.

Németországban, Ausztriában stb., főleg olyan helyeken, hol vándorméhészetet üznek, szintén a szabadban állítják fel a kaptárokat. A 14. ábra egy ilyen »repülő méhest« mutat be Gravenhorst-féle kaptárokkal és lüneburgi kasokkal, a milyenekkel a lüneburgi pusztákon lehet igen gyakran találkozni. A méhlokok közös alzatra — törpe lábu padokra — vannak helyezve egy négyszög 3 oldalvonalaiban s rézsutoson állított védő fedél borul feléjük. A menőkék természetesen a körülfogott tér felé nyílnak. Ezen a belső téren történik meg minden méhészeti munka. Ilyen telepeken természetesen csak őszig maradnak a családok. Vannak azonban vidékek, hol egész éven át a szabadban vannak az egyes kasok is, a mint ez Németország több vidékén divatos (15. ábra).

14. ábra.

15. ábra.

A kaptárok szabadban való felállításából még az a haszon, hogy a méhesség kiadásait megtakarítja a méhészt, s hogy — akadálytalanul vándorolhat a jobb és jobb méhlegelőkre, nagyobb világosságban dolgozhatnak s a méhek nem tévednek el oly gyakran. Ezek az előnyök azonban nagy bizonytalan értékűekké redukálódnak, ha meggondoljuk, hogy ilyen szabadban való munkával

gyakrabban üt ki a rablás, a méhek a méhészt is zavarják. Innét van az, hogy Észak-Amerikából több praktikus méhész ugynevezett méhézsátort irt le s rajzolt le a Gleaningsben, mint a mely szükséges kelléke a szabadban való méhéskedésnek. Tavasszal ugyanis egyáltalán nem tudtak dolgozni e nélkül, az átlakolás igen nagy nehézségekkel járt, rendszeren kiütött ilyen munkák alkalmával a rablás. A sátor vékony, ritka, de erős hálósövetből készült, kúp alakú s akkora, hogy a méhész egy kaptárral kényelmesen alája fér s fennálva is dolgozhatik. Így megy sátrával egyik kaptártól a másikhoz s dolgozhatik minden veszély nélkül. — Másik hátránya a szabadban való elhelyezésnek, hogy hirtelen nagy nyári esők, a forró nap heve gyakran megzavarja munkájában a méhészt. Ott, a hol az egyes kasokat állítják fel a szabadban, mindenik egy kis három lábu padkára van helyezve s felülről szalmazsup van rájuk borítva s a kashoz szorosán hozzákötve, hogy eső és hideg ellen védve legyenek (15-ik ábra). Legszebb természetesen egy olyan kerti méhészet, a hol egy-egy kisebb pavillon, méhesszin mellett, kettős stb. kaptárduccok, egyes kaptárok, kasok szétszórta vannak felállítva. A kaptárok stb. előtt a helyet legalább 1—2 méternyi területen gondosan tisztán tartva s porondozva, sok gyík, béka stb. látogatásától óvjuk meg a méheket. * *

Irodalom.

Egész csendben, mondhatni visszahuzódó szerénységgel jelent meg a múlt év vége felé* Dr. Dzierzon János: Összes munkái. I. A Szilezia méhész, a nagymester arczképével diszítve, 220 nagy 8° lapon. Fordította: Binder Iván a »Magyar Méh« szerkesztője. Ára 2 frt 50 kr. Megrendelhető a »Magyar Méh« szerkesztőségében Budapest, IX. Köztelek.

Mint a zárszó értesít, ez első darabja az összes munkáknak. A II. darab fordítását a tavaly kezdette volt meg Binder úr, a M. M.-hez ígérte mellékletként csatolni mindazok számára, kik évi 1 irt 50 krral a mellékletre előfizetnek. Sajnos oly kevesen jelentkeztek, hogy a további kiadást abba kellett hagyni. Valljuk meg

* Kötelességünknek tartjuk kijelenteni, hogy egészen rajtunk kívül eső okok miatt késett eddig az ismertetés. A könyvet ugyanis csak a múlt hókapban kaptuk meg. Ref.

őszintén, a magyar méhészeti irodalom határozott kárára. Binder úr pedig a magyar méhészet iránti lelkesedésében igazán a végletekig ment. Mert nemcsak, hogy saját munkájáért nem akart legcsekélyebb díjat sem venni, hanem a befolyó előfizetést is mind a mézértékesítés előmozdítására ajánlotta fel. Ugy szintén a jelen füzet tiszta jövedelmét is. Reméljük azonban, hogy Binder úrnak valóban páratlan áldozathozatala mégis megfogja teremni gyümölcsét s a magyar méhészek lehetővé teszik a magyar méhészeti irodalomnak ily páratlan klasszikus munkákkal való gyarapítását. A magyar méhész közönségnek, a gyakorlati méhészeknek volna belőle a legtöbb haszna, hiszen tudjuk mindnyájan, hogy Dzierzon a gyakorlat magmestere is és utasításai, tanításai e téren örökbecsűek.

De térjünk át a megjelent mű ismertesésére. A fordításról leghelyesebben úgy nyilatkozhatunk, ha azt mondjuk, hogy nem fordított, hanem magyarul írott művet nyújtott nekünk Binder úr, melyben csak a szerző idegen neve emlékeztet arra, hogy fordítással van dolgunk.

A mű becséről szólva, mint legkompetensebb kritikust magát a fordítót idézzük: »A füzeteket (a jelen munkát érti) Dzierzon az ötvenes évek elején írta, mikor a méhészek legtöbbször a mozgó szerkezetű kaptárt még hirtől is alig ismerte és sem a mézpergető gép, sem a műlép, sem az anyarács stb. feltalálva nem volt. A könyv tehát ezekről nem szól, alkalmazásukat nem tanítja. De annál alaposabban ismerteti a méhet, a vele való bánásmódot és tenyésztésének minden csinját, titkát, a mely tudnivalókban Dzierzon oly tökélyre vitte, miként előtte senki más és ki tudja, hány nemzedék fog elmulni, mire ismét egy ilyen tüneményszerű lángésszel fogja az Isten az embereket megáldani. A ki Dzierzonnak ezen művét figyelemmel olvassa és az olvasottakat megérti és azokat meg tudja tartani, abból olyan mester válik, a ki teljesen uralja a méhészeti tudományokat, úgy, hogy bármi adja elő magát a méhesben, a teendők iránt zavarba jönni soha sem fog, mert nem jöhet

A mű becséről többet írni sértő volna a nagy mesterre.«

Lássuk ezek után röviden a nagybecsű munka tartalmát: Dzierzon János életrajza. 1. Fejezet. A méhek. A méhek 3 féleségéről s a háromféle méhegyén feladatáról a méhek háztartásában

akkor még (az ötvenes években) divó ferde nézetek ellen folytattott harcát, a parthenogenesis felfedezését s diadalrajuttatását ismerteti. A sejt- és lépépítés. A lépépitmény. (Ezekben ismerteti, hogyan jutott az ingó szerkezetű kaptár gondolatára.) Miből készítik a méhek a viaszt? Miből készítik a méhek a táplálékot a fiasítás számára? Hasznos-e a méheket fiasításra serkenteni? Mikor kezdődjék tehát a fiasítás? A fiasítás egyik főfejlesztője a meleg. A különböző tenyésztési rendszerekről. A kerti vagy vándorméhészet (a rajoztató rendszer, barkácsolás). Az olasz méhekről. Hogyan jutunk legegyszerűbben egy olasz törzshöz? Az olasz méhek szaporításáról. A rajokról. Azon eszközökről, melyek a kasok mézhozamának szaporítására alkalmasak. A rablásról (hogyan lehet elejét venni, a rablás ismertető jelei, hogy lehet a megindult rablást megakadályozni). A méhek ellenségeiről és egyéb káros befolyásokról. A méhek betegségeiről. A vérhas (okai stb.). A költésenyv (gyógyítása stb.). A méhdüh. Az anyátlanság (ismertető jelei, megszüntetése, elejét venni). Az áttelelés. Havi teendők. Zárszó.

Hogy a mű tartalmáról, minőségéről, írásmódjáról stb. általános fogalmat nyujtsak, ha ugyan az elmondottak után még szükséges volna, azt lehet mondani, hogy ha a pergetőt, múltépet stb. mint létezőt tárgyalnák e műben, mindenki egy történeti háttérrel bíró remek, egészen mostani szellemben irt műnek tartaná. És ez természetes is, mert mi itt még most is a Dzierzon hatalmas szellemének sphaerájában mozgunk s eddigelő nem volt okunk megbánni, mert az ő és legnagyobb tanítványa báró Berlepsch elveit fogadva el alapnak, a legjobb eredménynyel méhészkedünk. Egyetlen magyar méhész könyvtárából se volna szabad hiányozni e műnek.

B. S.

Méhészeti mozaik. Irta dr. Fényes Kálmán ügyvéd. 3-ik kiadás. Arad. 1897. Ára? A 48 lapra terjedő füzet számos ismeretterjesztő, elmélkedő s oktató, népszerű tárczaszerű közleményt tartalmaz. Egy részök gazdasági lapokban jelent meg s itt össze vannak gyűjtve. Egy részök itt jelenik meg először. Érdekesen, kellemes modorban vannak megírva. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Szemle.

+ *A méhészet Ausztráliában.* 1898 Ausztráliában 5 év óta csupán időnként szünetelő szárazsággal küzdenek. A mezőgazdaság tehát nem járt általános eredménnyel. A marhatenyésztési vállalatok igen sokat károsodtak. 1896-ban egyike voltam azon 50 gyapju nyíróknak, kik egy tanyán 160.000 juhat nyirtak meg géppel. 1897-ben 87.000-et nyirtunk meg, míg 1898-ban csak 58 000-et. Ebből a számból csupán 12.000-et adtak el, a többi elpusztult.

De térjünk a mi tárgyunkra. A méhek szerencsére nem szenvednek annyira a szárazságtól. 1898 nagyon jó volt mézhozam tekintetében. (Európában általánosan rossz volt. Ref.) Ennek oka az, hogy sok mézelő fánk, közte több varietása az Eucalyptusnak csak száraz időben virágozik. Egyes fánál azt tapasztalták, hogy 13 hónapig is tartotta a bimbóját s csak akkor nyílt ki, ha az időjárás elég szárazra vált. Minden évben számíthatunk meglehetősen mézhozamra. Kaptáiraimon 2—3 mézkamra is van (Langstrothféléért) s reméllem, hogy karácsonyra mind tele lesznek. Ha esős időnk lesz, akkor az egy éves növényekből kapunk mézet. A mi éghajlatunk valósággal eszményi jóságú a méhészetre. 10 év alatt a legrendkívülibb hideg 5° C. hideg volt. Holott decemberben volt 46° C. meleg is. Az elmúlt télen (1897—98-at érti) ápril, május, június és júliusban — az év leghidegebb hónapjaiban, a jobb családok egy-egy mézkamrát egészen megtöltöttek.

Ausztráliában a Langstroth-kaptárnak a Root-féle változata van leginkább elterjedve. Az anyasejtek lerombolásával s üres mézkamra feltételével mindig sikerült a rajzást megakadályozni.

(Róma, Ausztrália, 1898. december 9. P. H. L. Tordent. Revue Internat. 1899. No 2.)

Bosnyák méhészet. Szerajevóban, a megszállott tartományok fővárosában, megalakult a *Bosnyák-hercegovinai méhész-gazdasági központi egyesület.*

Az okszerű méhészetnek Bosnyákországban szép jövője van. Kivitelre egyhamar nem is szorul, oly jó piacjai vannak odahaza. A nép szereti az édességet s legnagyobb részök görög keleti válásu lévén, a templomokban igen sok viaszgyertyát használnak fel. A méhészet már korábban is el volt terjedve Bosnia-Hercegovinában, de nagyon primitív módon méhészkedtek. Az 1895-iki állapot-

számláláskor volt Bosnia-Hercegovinában 88.623 méhtörs, 1 km²-re esett 275 méhtörs. A méhészek száma volt 41.187. Egy méhészre átlag 34 méhtörzs. Legtöbb méhet tartanak a különben jórészt terméketlen, sziklás, meleg klímájú Hercegovinában. Legkevésbébbé üzik a méhészetet a Horvátországgal két oldalról is határos bihácsi kerületben. Ez az adat azért érdekes, mert tudvalevőleg a magyar szent korona országai közül Horvát-Szlavonországban pang leginkább a méhészet. A bosnyák méh igen szelid, szorgalmas, legelő tekintetében nem válogatós, (hát olyan méh is van, mely legelő tekintetében válogatós? Ref.) »ugyszólván mindennel megelégszik, a mit talál.« Eddigelő csak kasokkal méhészkedtek. Nem ritka a tuskó (tönk) kas sem, rendszeren vessző, szalma kasokat, agyaggal betapasztva tartanak, vagy deszkából összetákolt 4 szögletes méhlakásokat. Most az országos kormány Gravenhorst-féle boltives szalmakaptárokat, deszkakaptárokat és a krajnai egyleti kasokat terjeszti, továbbá a modern méhészet nélkülözhetetlen eszközöket (lépkés, keretfogó, füstölő stb.) (Köztelek 1899. No. 32.)

△ *Műrajkészítés amerikai módon.* A legelső teendő az anyát minden elsőrendű kaptárból kivenni, illetve kalitba zárni. Ez után 10 napig kell várni. Ezen idő alatt a méhek minden lépen építettek anyagölcst s várják a kikelését. Csendesen ki kell venni két keret fiasítást a rajta lévő néppel s a nucleus számára való kaptárba tenni.¹ Elöl a két fiasításos keretet, 3-iknak egy jó mézes keretet.² Ügyelni kell, hogy minden kaptárban legyen érett anyaház. Mihelyt a kis család helyt van, a nucleus menőkéjét friss mohával, vagy ennek híjában zöld fűvel oly erősen be kell dugni, hogy egyetlen méh se férjen ki, mert ha a méheket azonnal kezdenének kijárni, tönkre menne a műraj. Minden anyatörzs 40—50 nap alatt 4—5 jó »osztalékot« kell adjon. Nem kell nyugtalanodni azért, hogy a menőke bedugva marad. A méhek nem fognak megfulladni s 2—3 nap alatt, vagy ha erősen volt bedugva, 4—5

¹ Nucleusnak neveznek az angolok és amerikaiak minden 3—4 kereten lévő kis családot. S mert az anyanevelők rendszeren ilyenek, az anyanevelők általános neve nucleus.

² Ne feledjük, hogy felülről kezelendő Langstroth kaptárról van szó, melynek fészkeben jó erős családban 10 keret van. A keretek fekvők, méreteik körülbelül 45.5 cm. × 29 cm.

nap alatt kirágnak magukat. Ekkor aztán meg lehet nyitni a menőkét $1\frac{1}{3}$ —2 hüvelyknyire. A míg a munkások a menőke kirágásával foglalkoztak, az anya kibujt, vetélytársait leölte s készen van a nászutra akkorra, midőn a menőke tiszta. Ily módon minden 20 »osztalék«-ból 19 megmaradt, ha az osztás után 3 hétig felé sem nézett. (W. Sommerford. Gleanings. 1896. No. 7.)

Vegyések.

△ *A jó anyátság* jele kaptáraknál a röplő deszkára lecsapódó harmat reggelenként és a hátsó ablak beharmatosodása. De ezek a jelek csak tavasszal és csak hűvös éjszakák után jelentkeznek. (De akkor is van a legnagyobb szükség arra, hogy a család megbolygatása nélkül a jó anya létéről tudomást szerezzünk. Ref.) (Prakt. Wegweiser, Würzburg).

● *A fedélpapírral* (papondekli) borított és a szabadban felállított kaptárak 3 évenként kátránnyal bevonandók, (A hol több szükséges érdemes karbonylt rendelni kátrány helyett.) hogy a nedvesség be ne hatoljon. Erre a munkára legjobb a tavasz.

□ *A méhek serkentő etetésére* legjobbak azok a munkáslépek, melyekben felül több-kevesebb fődött méz van. Az ilyen lépeket az őszi beteleléskor félre kell tenni s ilyenkor tavasszal jó hasznokat vehetni. Az ilyen lépek erősen fiasításra ösztönző hatással vannak a méhekre. Szükséges azonban felszakgatni a mézes sejtek födelét, hogy a méhek közvetlenül juthassanak a mézhez.

Az így beadott mézet a méhek azonnal szétosztják a fészek többi lépjeinek a szélein. A fokozottabb munka által növekedett meleg a kaptárban s a gyarapodott élelemkészlet az anyát erősebb petezésre ösztönzi. De ez a sokszor kipróbált jószágú serkentő etetés is csak esténként vagy szép napokon, mikor erősen járnak, eszközendő. (Prakt. Wegweiser. Würzburg.)

+ *Fő könyvek* 1., »*Útmutatók a gyümölcsök szedésére, csomagolására és szállítására.*« Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület megbízásából írta dr. Győry István kertészeti tanintézeti tanár. A szedési, csomagolási stb. módokat illusztráló képtáblával díszített 62 oldalra terjedő, valóban hézagpótló kis füzet tartalma a következő: Általános tudnivalók. Szedés és válogatás.

Csomagolási kellékek. Csomagolási szabályok stb. Egyéb tudnivalók. Bogyós gyümölcsök (Földi eper, málna, szőlő stb.) csomagolása. Csonthéjas gyümölcsök (cseresznye, barack stb) csomagolása. Almás gyümölcsök. Eltartási szabályok. A Magyar-Gazdák Vásárcsarnok. Ellátó Szövetkezete eladási százaléka Gyümölcsertékészítő szövetkezetekről.

2 *Az élelmi cikkek* kezelésére, csomagolására és szállítására vonatkozó tudósítások, tekintettel a budapesti vásárcsarnokok szokásaira. Megtalál ebben a tartalmas kis füzetben, az élelmiszert küldeni, illetve a vásárcsarnokban eladni szándékozó termelő mindent részletesen, pontosan leírva.

Mindkét füzet ingyen kapható és mindazoknak megküldetik, kik ez iránt akár az Orsz. Magy. gazdasági Egyesülethez fordulnak: Budapest, IX., Köztelek, vagy a Magy. Gazdák Vásárcsarnok-Ellátó Szövetkezethez Bugapest IX., Központi Vásárcsarnok és ha a bérmentes küldéshez szükséges 5 krt levélbélyegben csatolják

Olyannyira a mindennapi szükséglet kielégítésére szolgál a két kis füzet, oly kitűnően vannak megírva, hogy bővebben ajánlani teljesen fölösleges.

= *Új mézelő növény.* Corl. Krüger már 1895-ben ajánlotta az *Epilobium hirsutumot*, mint igen jó fehér mézet nyújtó növényt. Most az *Am. Bee Journalban* ajánlják az *epilobium augustifoliumot*. A baj csak az, hogy magvaik nagyobb mennyiségben nem kaphatók. 2—6 láb magasra nőnek s júliustól kezdve egész késő őszig virít. (Prakt. Wegw. f. Bienenwehter 1899. No. 5.)

3 *Madarakat a méhestől elriasztani.* Megölni a kis állatokat nem volna helyes. E helyett egy burgonyába vagy 4 ludtollat vagy tyuktollat kell függélyes helyzetben szúrni s a burgonyát zsinigre kötve úgy kell a méhes előtt részut irányban felfüggeszteni, hogy folyton mozogjon. A madarak nem fognak közel sem menni a méheshez. (Schweiz Bienen-zeitung).

≅ *Méheket postán küldeni* »minta-érték nélkül« jelzéssel 1899. január 1-je óta meg van engedve a világposta-szövetség területén. A csomag súlya nem lehet nagyobb 350 gr.-nál. A ládikák 30 cm. hosszúak, 20 cm. szélesek s 10 cm. magasak lehetnek s úgy kell szerkesztve lenniök, hogy a méhek ki ne szabadulhassanak s tartalmuk megvizsgálható legyen.

+ *Ragasztó gummi.* 25 gr. arab gummit 60 gr. destillált vagy kifőzött vízben oldunk enyhe melegen. 10 gr. vízben oldunk 0.5 gr. kristályos kénsavas agyagföldet. A két oldatot összekeverjük. Ez a gummi oldat soha sem penészedik, nem sűrűdik be, s igen erős a ragasztó képessége. Ha egészen tiszta oldatot akarunk előállítani, kiválogatott fehér gummit veszünk s porát megszitáljuk.

+ *Mennyit bírnak a méhek inni?* Preuss számtanácsosnak Potsdamban 29 családja 1893-ban 6 hét alatt 302 liter vizet használtak el. (A legnagyobb vizivó család 15 litert ivott meg.) 1894-ben 31 család márczius 15-től május 2 ig 264 liter vizet (a legtöbb volt egy családra 12 liter) fogyasztott. A megfigyeléshez és számításhoz kétség nem fér (E. Freyhoff a Prakt. Wegweise f Bienenzüchter 1899. No. 4-ben.)

⌊ *Darázs szurás.* A British Bee Journal múlt évi 845. számában egy egyénről tett említést, kinek egy darázs nyelve tövét szurta meg s belehalt, mert torka bedagadt s megfulladt. A következő számban C. Herrin úr egy asszonyról tesz említést, kinek szinte a nyelve gyökét szurta meg az édes gyümölcssziruppal lenyelt darázs. Ő azonban erősen sós eczettel nedvesítette folyton az asszony torkát s kívül azzal dörzsölte be a nyakát. A beteg felépült.

— *Jó mézeczet.* A Rucher Belge 1898. No. 9-ben mézeczet készítésre első sorban a hangából (Erica több fajából) gyűjtött mézet, mint a mely nem pergethető jól, ajánlja. Az összetört lépeket langy-meleg vízzel kiáztatjuk. Az így nyert mézes vizet könnyű jó mézeczetté alakítani át. Hordóba töltjük. A higitás oly mérvű legyen, hogy legalább 1 kgr. méz jusson 10 liter vízre.

A hordót meleg helyiségben (pl. konyhában) állítjuk fel és körül-belől 30° C. átlagos hőmérséken tartjuk. A hordó száját nem kell bedugni, csupán vászonnal letakarni, hogy piszok ne hulljon bele, azért, hogy a levegőből az eczet microbái belehatolhassanak. Az eczetesedés gyorsítására lehet kevés eczetágyat adni bele. Minél nagyobb a folyék alkohol foka, annál erősebb lesz az eczet.

— *Áthelyezés.* Az áthelyezést legjobb betelelés előtt, tehát pl. augusztus elején esős időben megejteni s a régi helyet azonnal átalakítani, maszkirozni, hogy a visszatérő méhek ne ismerjenek rá. Az új helyen azonban az egyes családoknak a méhszínben koráb-

ban elfoglalt helyükön kell maradniok, mert különben zavar támad és sokat leölnek. Ha estve vagy éjjel jó bővön vannak etetve a családok, másnap könnyen orientálják magukat s tájolnak s a régi helyre vissza-vissza röpkedő egyének csakhamar visszatérnek. (Schweitz. Bienenzeitung. 1898. No. 10.)

□ *Gyümölcseltevés viaszban.* Szilvát stb. igen egyszerű s biztos módon lehet eltenni. Ezt az eljárást nem írta le még sem Lahn, sem Max Pauly. A gyümöcsöt teljes érettségök előtt szárral együtt szedjük le, ügyelve arra, hogy meg ne sérüljenek. A sérülteket vagy igen éretteket ki kelt sorolni. Száruknál fogva viaszba mártjuk őket. A viasz épen hogy folyékony legyen. Nagyon forrónak nem szabad lennie. Ha ügyesen vesszük ki a viaszból, vékony egyenletes viasz burok fogja borítani őket. Addig tartjuk kézben, míg a viasz meghül. Száraz, hűvös helyen rakjuk le s ha nem bolygatjuk, karácsonykor ép oly frissek lesznek. Nagyon gyöngye körtéket is lehet ily módon konserválni. (Prakt. Wegweiser f. Bienenzüchter.)

□ *A Zoologiai lapok* 4-ik száma is dús tartalommal jelent meg: Nászidény és fészkelés. A mérges kigyókról. Az osztyák kutya. Galambjaink eredetéről Méhészeti muzeum. A méhész ABC-je stb. stb. számos szép képpel illusztrálva. Megjelenik minden hó 10 és 25-én. Ugyanis a havi folyóiratból kéthetessé alakult át. Előfizetési ára egy évre 4 frt. Kiadóhivatal Budapest VII. ker. Rottenbiller-utca 30.

⊙ *A Háztartás*, gazdasszonyaink e kitünő közlönye, mely a háztartás minden ágából vett alapos közleményeivel méltán érdemelte ki azt a páratlan elterjedést, melyet egyetlen ilyenmü lap sem volt képes eddig elérni. A 12. számból ime néhány rovat czime. Azok a szép fehér kezek. Gyermekszoba. Egészség. Gyógynövények. A szépség ápolása. Kézi munka. Házi szerek. Kártékony állatok. Konyha (számos étel leírása). Sütemények. Baromfiudvar. Kertészet stb. Kérdés és feleletek. Regénycsarnok stb. stb. számos szép képpel diszitve. Megjelenik minden hó 1., 10. és 20-án. Előfizetési ára: Egy évre 6 frt, félévre 3 frt. Kiadóhivatal IX. Bakács-tér 7. sz., III. emelet.

A *Küncipp Ujság* 3-ik és 4-ik számában az idcgesség, az aszthma (nehézlégzés), a torokgyulladás és az aranyér mikénti gyógyításáról

vannak irva a főbb cikkek. A »házi gyógyszertár« rovatban különféle jó háziszerek vannak ismertetve. Úgyes képekkel van bemutatva, hogy miként kell czélszerűen alkalmazni a nyakpólyát, lábpólyát, ülőfürdőt, térdöntést, czomböntést, a gyomor és hasborogatást. A gyógytornának tizféle módja szintén képekkel van illusztrálva, a »levélszekrény« rovatban pedig a legkülönfélébb betegségek mikénti gyógyítására nézve nyer az olvasó utmutatást. Egyszóval a Kneipp Ujság ezen újabb számai is annyira kitünőek, hogy ezen hasznos lap járatását mindenkinek a legmelegebben ajánljuk. Megrendelhető a Kneipp Ujság Budapesten, X. ker., Füzér-utca 19. sz. alatt, félévre 2 frtért, egész évre 4 frtért. Czélszerű 1899. január 1-től előfizetni, mert az első számok ismerete nélkül az olvasó a Kneipp gyógymódra nézve nem nyer teljes tájékozottságot.

Személyi hir.

— Máday Izidor, ministeri tanácsosi czimmal felruházott osztáálytanácsos úrnak *marosi* előnévvel a magyar nemességet díjmentesen adományozta ő felsége. Ószinte örömmel üdvözöljük a Tanácsos urat e kitüntetés alkalmából, mert sok évi fáradhatlan munkásság koronája az. Nekünk méhészeknek annyival nagyobb az örömünk, mert a Tanácsos úr a magyar méhészet lelkes pártolója s a méhészet iránti meleg érdeklődésének, a hol csak alkalom nyilvánult, mindig tanujelét adta. A mult évi salzburgi vándorgyűlésen ő képviselte a földmivélsügyi m. kir. ministert. Adja Isten, hogy még sok éven át munkálkodhassék a magyar gazdaság és ezen közben a méhészet fejlesztésén oly kitartással, erélylyel, mint eddig.

Méhészeti előadások.

Az állami méhészeti szaktanárok folyó évi májns hónapban az alábbi helyeken és napokon tartják előadásait.

1. *Tóth Fános*, első kerületi (székhelye Kis-Kun-Félegyháza), 2-án Szentesen, 3-án Szegváron, 4-én Mindszenten, 5-én Hold-Mező-Vásárhelyen, 6-án a hold-mező-vásárhelyi földmives iskolánál, 8-án Alsó-Nyáregyházán, 9-én Tápió-Sághon, 10-én Kókán, 12-én Vác-

Szent-Lászlón† 13-án Turán, 15—20-ig Isaszegen a Szent György majorban a tejgazdasági iskolánál.

2. *Abaffy József*, második kerületi (székhelye Pápa), 8-tól 18-ig Pusztalánczon a tejgazdasági iskolánál, 20-án Németujváron, 21-én Tóth-Gyugyon, 22-én Szőlőskislakon, 23—25. Szent-Imrén a földmives iskolánál, 26-án Ó-Dombóváron, 27—29-ig Szegzárdon a méhészeti egyesületnél és a szőlőtelepen.

3. *Valló János*, harmadik kerületi (székhelye Pozsony-Ligetfalu), 2-án Zsitva-Födemesen, 3-án Kis-Mányokon, 4-én Vajkon, 5-én Bánkeszin, 6-án Üzbégen, 7-én Vicsapapátin, 12-én Tavarnokon, 13-án Nyitrazásbokrétón, 14-én Szkacsán, 15-én Divékujfalun, 16-án Rudnón.

4. *Rózsa János*, negyedik kerületi (székhelye Sárospatak), 3., 4., 5. és 6-án Munkácsan a tejgazdasági iskolánál, 8—9-én Ungváron a gör. kath. tanítóképezdénél, 10—11-én Ó-Hután, 12—13-án Antalócson, 14—15-én Bajánházán, 18-án Kassán a tanítóképezdénél, 19—20-án Györken, 21—22-én Pető-Szinyén, 24-én Nagy-Szalánczon, 25-én Szalánczhatán, 26-án Nyirin, 27-én Radványon, 28-án Kovácsvágáson.

5. *Forgách Lajos*, ötödik kerületi (székhelye Arad), 3-án Páll Antal méhesében Peczedülön, 4-én a kamuti iskolánál, 5—6-án Békésen, 7—8-án Gerlán, 9-én Tarhoson, 10—11-én Mezőberényben, 12—13-án Tarcsán, 15-én Gyomán, 16-án Páhalmon, 17-én Szarvason, 18-án Szent-Andráson, 19-én Öcsödön.

6. *Abend András*, hatodik kerületi (székhelye Nagy-Enyed), 5-én Magyar-Csesztvén. 6-án Marosujváron, 7-én Maros-Káptalanban, 8-án Maros-Csucson, 9-én Csetelakán, 10-én Ózsdon, 11-én Magyar-Herepén, 13-án Maros-Szt-Benedeken, 15-én Bethlen-Szent-Miklóson, 16-án Zsidvén, 18-án Dicső-Szent-Mártonban, 19-én Borzason, 21-én Balázstelken, 22—23-án Déván a tanítóképezdénél.

7. *Nagy János*, hetedik kerületi (székhelye Kolozsvár), 2-án Székely-Kereszturon, 3-án Nagygálambfalván, 4-én Miklóstalván, 5-én Derzsen, 6-án Dályán, 7-én Oklándon, 8-án Baróthon, 9-én Miklósváron, 10-én Nagy-Ajtán, 12-én Ilyefalván, 13-án Kőkösön, 14-én Uzonon, 15-én Nagy-Borosnyón, 16-án Zágonon, 17-én Papolczon.

Budapesten, 1899. ápril 21.

Kovács Antal,

orsz. méhészeti felügyelő.

Felhívás

a méhésztársakhoz a szegedi I-ső mezőgazdasági országos kiállítással folyó évi szeptember hó 5-től 10-ig kapcsolatban rendezendő méhészeti kiállításon történő részvételre.

Mélyen tisztelt Méhésztársak!

Az ezredéves kiállítás után, mely egész szépségében lebeg még most is szemeink előtt, mely kiállításon meggyőzően lett beigazolva az okszerű méhészetben tett haladásunk, a szegedi I-ső mezőgazdasági kiállításon, mely keretébe a méhtenyésztést is beillesztette, ismét kínálkozik az alkalom beszámolni e téren azóta tett haladásunkról.

Visszapillantva az azóta eltelt időre, örömmel mutathatunk rá munkálkodásunkra, s most, hogy a kínálkozó alkalom előttünk áll, összetéve munkálkodásunknak eredményét, egy minden tekintetben tömör és tanulságos kiállítással mutassuk be haladásunkat mindazon javítások és új találmányokkal együtt, melyek azóta fölmerültek.

A szegedi méhészeti kiállítás is tegyen tanubizonyoságot arról, hogy azok a tanok, melyekkel az okszerű méhtenyésztést terjesztjük s szegénynek, gazdagnak egyaránt közkincsévé igyekezünk tenni, minden tekintetben helyesek.

Tegyen tanubizonyoságot termőképeségünkéről, de arról is, hogy a tudomány oltárának tűzét sem hagytuk kialudni s célunk elérésére szolgáló segédeszközök és kezelési ügyességek tökéletesítése mellett szakmánkat a tudományosság szempontjából is miveltük.

Egy nagyszabású kiállításra kínálkozik ismét az alkalom s ha mélyen tisztelt méhésztársaim kérészomat önökhöz intézem, teszem azt azon kérelemmel kapcsolatosan, vegyenek részt minél számosabban ezen a kiállításon is.

Az összehalmozandó kincsek mutassák meg, mink van, mit tettünk, munkánk mit eredményezett és mit kell még tennünk, hogy méhtenyésztésünk megszilárdulása mellett annak fönnmaraadását is mindenkorra biztosítsuk.

Nem lesz érdektelen említésbe hoznom, hogy ezen kiállítás méhészeti részének csoportelnöki tisztét báró Ambrózy Béla úr, hazánknak hervadhatatlan érdemű méhészapostola s okszerű méh-

tenyésztésünk alapvetője, volt szives elvállalni. A csoportbiztosi tisztség reám ruháztatott s ezen tisztségnek mellém rendelt munkatársaim az I-ső és V-ik kerületi méhészeti szaktanár urakkal akképen igyekszem megfelelni, hogy önök mélyen tisztelt méhésztársaim a kiállítás rendezési és leszerelési munkálataival minden tekintetben megelégedve legyenek.

A bejelentések legkésőbb folyó évi június hó 1-ig történhetnek. Bejelentési ivatekért hozzám sziveskedjenek fordulni. Hivatali helyiségem Budapesten I. ker. Krisztina-körút 91. sz. alatt van.

Kiterjed a kiállítás élő méhekre, méhkaptárak, kasok (átmeneti és közönséges), mézpergetők, méhészeti segédeszközök, viasz, műlépek, folyós és lépesmézek (előbbieket üvegek- és bődönökben), mézbeöttek, mézmarmeládok, mézborok, mézlikörök, mézeczetek, egyszóval mindenféle méztermékek, méz- és viaszkészítmények és a méhészeti irodalom termékeire. Méhes modellek és fényképek is szivesen fogadtatnak.

A kiállításra vonatkozó minden egyéb tudnivaló a bejelentési ivatekben pontosan és részletesen van ismertetve. A mennyiben az igen tisztelt kiállítók a térdíj fizetése alól felmentve lesznek, azt annak idején nem kések szives tudomásukra juttatni.

Mélyen tisztelt Méhésztársak! Eredményes munkánknak legyen tanubizonyosága a szép szőke Tisza partján elterülő Szeged sz. kir. város is. Jelenjünk meg ott is méltóképen egy minden tekintetben gazdag és tanulságos kiállítással. Az a kis áldozat, melylyel minden kiállítás jár, ne riasszon vissza bennünket ez alkalommal sem, a közjó előmozdítását s a kölcsönös okulást és tanulás ügyét szolgáljuk azzal

Ott lesz e kiállításon az aranykalácsszal ékes rónaságnak minden kincse. Ne hiányozzunk mi sem kedves méheink kincseivel s közelből és a távolból hordjuk össze mi is azokat oda.

»Sok kicsi sokra megy,« ezt dudolgatja kis méhikénk és mikor cseppenként szedi össze a virágokból az édes mézet s a sok kicsiből számottevő készletet halmoz össze.

Ugy tegyünk mi is mélyen tisztelt méhésztársaim s a szándékolt cél el lesz érve.

Kovács Antal,

országos méhészeti felügyelő,
a szegedi méhészeti kiállítás csoportbiztosa.

Országos Zoologiai Társulat alakult a fővárosban, melynek célja a tumányos és gazdasági állattan, vadászat, állat, sport és védelem fejlesztése. A társulatnak már is két szaklapja van, u. m.: a *Zoologiai Lapok* és a *Szárnyasaink*, melyek közül az első tudományos állattani kérdéseken kívül különös súlyt fektet a méh- és ebtenyésztésre, utóbbi a tudományos ornithologia mellett a baromfi-, galamb- és Madártenyésztéssel foglalkozik. Tagsági kötelezettség 3 évre szól, tagsági díj évi 4 frt, mely összegért az illető tag díjtalanul kapja a társulatnak egyik vagy másik havonként kétszer megjelenő és gazdagon illusztrált szaklapját. Alapszabályokat és mutatószámokat szívesen ingyen küld a társulat igazgatósága: Budapest, VII. ker., Rottenbiller utca 80 szm.

Kérdés.

1. Ha olasz méhcsalád helyeztetik a méhes kertbe, a hol több honi méhcsalád van, az olasz méh elkorcsosul-e a honitól, vagy a honi az olasztól? És ez a netaláni elkorcsosulás a honinak ártalmára van-e?

2. Mit tartsunk az oly új és fiatal anyaméhről, a mely őszön vagy kora tavaszon munkás méhsejtekbe a szokott tömötséggel munkás méhtojást és heretójást vegyesen rak? Mit mond a tapasztalat, az ily fiatal anya alkalmas-e a megtartásra? (K.)

Feleletek.

1. Mihelyt az olasz család anyát cserél, a legnagyobb valószínűséggel nem kap maga nevelte tiszta olasz faju anyát többé, hanem korcsot. De viszont a többi családoknál is lépnek fel korcsok. Az olasz család lassanként átalakul. Lehet azonban a telepen tiszta faju családokat is fenntartani a többi között, megfelelő eljárással. A kereszteződés nincs hátrányára a honi fajtának, de hogy valami nagy hasznára volna, azt egyáltalán nem lehet állítani.

2. A mint megbizonyosodott illetén magaviseletéről, azonnal fogja ki s pusztítsa el, ha különben még oly szép is. A családot pedig ossza be, illetőleg egy más gyöngé családdal egyesítse, mert mindig többet ér egy erős család, mint 3 gyöngé. T. Gy.

Taralom: Teendők a méhesben junius hóban. *Wieder József.* — A méhmenőke legcélszerűbb elhelyezése méznyerés céljából. *Horáthy Gyula.* — A méh mint időjós. *Kozma Dimén.* — Javitott kasok és kaptárok. — A méhlok szabadban való föllállítása. — Irodalom. — Szemle. — Vegyesek. — Személyi hir. — Méhészeti előadások. — Felhívás. — Kérdés. — Feleletek.

Felelős szerkesztő: **Dr. Bálint Sándor.**

Apró hirdetések.

E rovatban az erdélyrészi méhészegylet tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen felül minden félhasábos petit sor 4 kr. A kik nem tagjai a méhész egyletnek, soronként 8 krt fizetnek.

VASÁROL.

Csurgatott és pergetett mézet

Lerner Vilmos, Gyöngyös. Minta küldendő.

*Keresek egy nős végzett vinczellért, ki a méhészet, szőlőmivelés, gyümölcs-fatenyésztés és konyhakertészetben jártas. Ajánlkozások Schilling Ottó kir. közjegyzőhöz Szamosujvárt, küldendők.

ELAD.

Tiszta méhviaszból műlépet Fatter Péter adóhivatalnok Kolozsvár, külmagyar-utca 54. Egy klg. 2 frt 50 kr. 5 klg. vételnél bérmentve.

30 méhesaládot

Bodor-féle kaptárban, à 7 frt, elad Ács Lajos Felvinczen

Pergetett mézet

Szabó László Vésztőn, (Békésmege) ára 45 kr. kilónként.

12 mm pergetett mézet à 45 frt. Kivánatra mintát küld Frenner István Ó-Becsen.

Méh-családokat

Bodor-féle kaptárban Barabás Sándor, Brassó.

Pergetett mézet

Nagy János, Bonyha, kilója 50 kr.

100 méhesaládot

Pinkert József, Béga-Szentgyörgyön és pergetett mézet kilomázsánként 46 frt.

Dzierzon-kaptárokat

Ködmön Gábor, Karcagon. Ára darabonként 3 frt.

600 darab

2 éves csemegeszlő fát.

Egy drb 10 kr., 10) drb. 8 frt.

Tóth Tamás Kolozsvárt, (K.-Magyar-utca 14. sz.)

8 métermázsa pergetett mézet 45 frtjával

Balogh Gergely, Hódmező-Vásárhely Bocskay-utca.

Méz-pergetőt, méztartó bádog edényt

jutányos árban Zeiler Géza bádogos, Kolozsvárt (Mátyás király-utca 4.) Ugyanő elvállal **mindennemű bádogos munkát. Javításokat** jutányos áron, pontosan teljesít. — Árjegyzéket kívánatra küld bérmentve

Apisol biztos hatású szer * * * * a méhszurás ellen.

Ezen szerből egy-két cseop a méhszurás okozta fájdalmat pillanat alatt megszünteti, használata mellett daganat soha sem keletkezik.

Utasítás mellékelve.

Egy üveg ára 50 kr, mely 55 kr. előleges be-
küldése mellett bárhova megküldetik.

Kapható a készítő és feltaláló **Tatay Miklós**
Sárközujlaki gyógyszerésznél, ezenkívül az ország
valamennyi méhészeti cikkek elárusítójánál.

Koczányi Béla kiadásában Kassán,

most jelent meg:

„Magyarorszáoi társas- és közművelődési körök- kereskedelmi-
ipari- és gazdasági szakegyletek, valamint dal- és zeneegyesületek
czimtára.“

E czimkönyv 1029 magyarországi város és helységből 3500
a czimben felemlített irányu egyesületet sorol fel, s legtöbbször a
teljes tisztikar névsorát, alapítási év, tagsági létszám, könyvtári ál-
lomány stb. adatait is közli, — czélja pedig egy oly czimkönyv —
esetleg 1—2 évi időközökben megjelenő évkönyv — létesítése,
mely az országban a kulturális, kereskedelmi, ipari, gazdasági és
művészeti téren működő egyesületek a cél, hivatás és működési
rokonság szerint egymás felől tájekoZHassa. Kivánatos, hogy egye-
sületeink a czimkönyv beszerzése által ezen vállalatot anyagilag
támogassák, az ujonnan alakuló egyesületek és a netalán kima-
radtak pedig az adatok beküldése által a kiadó ama törekvését,
hogy czimtára a lehetőségig teljes legyen, ezen igyekezeteiben elő-
segítsék.

Megrendeléseknél kérjük a Méhészeti Közlönyre hivatkozni.

Albert Balázs és fia Csik-Szereda.

Szállit száraz anyagból készült, duplafalu 30 keretes Bodor-féle méhköpüt, 40 m/m-es töltéssel, 2 frt 50 krért helytt **Csik-Szereda.**

Múlépet, felelősség mellett, tiszta viaszból 1 kg. 2 frt 20 kr., láda, szállító levél 26 kr., de már 4 klgramm vételnél bérmentve 6 frt 80 kr., azaz 8 frt 80 kr. 3-x

A méz használata a háztartásban czimü érdekes és hasznos füzetkét számos recipével, (mézes sütemények és mézes italok készítése) **Válaszos** levelező-lapon beküldött kérésre ingyen és bérment küldi meg a **Praktischer Wegweiser** kiadóhivatala Würzburgban (Bajorország). (2--8.)

Méhészeti eszközök és múltép

egyetlen raktára Kolozsvárt

5-12

SZEGEDI ZOLTÁN

vaskereskedésében,

(Hid-utca, posta mellett.)

Továbbá rúdvas, vasárú, épület- és butorvasalások, szerszámok, konyhaberendezési és háztartási czikkek, valamint gazdasági eszközök raktára. **Jutányos árak!!**

Megrendeléseknél kérjük a Méhészeti Közlönyre hivatkozni.

ALAPITTATOTT 1833.

TELEPHON 104.

Giró-számla az osztrák-magyar banknál.

ASZFALT és CEMENT-IPARVÁLLALAT

POLLÁK SAMU

KOLOZSVÁRT,

Kőfalsori Szappan-utca 4. szám, saját ház.

Elvállal jótállás és legutányosabb árak mellett: nedves lakások, pinczehelyiségek stb. gyökeres szárazzá tételét, új építkezéseknél az alapfalaknak aszfaltréteggel bevonását Továbbá kapubejáratok, folyosók, terasseok stb.-nek a legjobb minőségű természetes aszfalttal való burkolását.

Állandóan készít: sima cement és mozaik-lapokat, cs. és kir. szab. hornyolt cement-fedél lapokat, különféle szín és nagyságban, továbbá legújabb disze berakott mintájú sajtolt cementlapokat, melyeknek színmintája 200,000 kilogr. nyomás alatt lesz a cementrétegbe sajtolva, azért elpusztíthatlan tartósságu és a legváltozatosabb modern színekben, anyag és keramituzánzatban olcsón előállítható, továbbá Zisseler rendszerű szabadalmazott sodrony-betétű betoncsöveket csatornázás és átereszekhez, nemkülönbön szabadalmazott teljesen tűzbiztos gypszláblákat beton-fedlapok, lábazati lemezek, lépcsőfokok és jászlakat stb. stb.

Ajánlkozik: járdák, szökőkutak és más betonirozások, valamint granitto-terazó készítésére.

Raktáron tart: TŰZMENTES ASZFALT-TETŐPÉP, aszfalt elszigetelő-lemez, színes aszfaltmáz, carbolineum és mikotánatont (gomba-irtásra). Portland- és román-cementet vagonszámra és mázsánsként. Elfogad megrendeléseket: aszfalt-tetőpép és facement-befedések, Mettlachi lapok, diszes faburkolatok (tucko-Lustro- és Stuckmarmór) cs. és kir. szab. saját módszerű aszfalt-parquette-ára, valamint minden e 5-12 szakba tartozó munkálatokra.

Költségvetés ingyen és bérmentve.

Megrendeléseknél kérjük a Méhészeti Közlönyre hivatkozni.

Tüzmentes pénzszekrények.

REMÉNYIK VICTOR

VASKERESKEDÉSE

KOLOZSVÁRT, FŐTÉR.

Legjobb fajta vihar- és istálló-lámpák.

Vasbutorok nagy választékban.

Ajánlom jól berendezett raktáramat mindenemü **méhészeti cikkekben**; u. m. országos méretű **Bodor-féle kaptarak**, legjobb minőségű **műlep, javított mézpergetők**, **Hannemann-féle rács**, herefogók, **keretfogók**, méhész-pipa, dohányzó- és nem dohányzóknak, méhész-sipkák, kaucsuk-keztük és mindennemü lép- és sejt-kések nagy választékban.

Mezőgazdasági és kertészeti cikkekből különösen ajánlok a legjobb minőségű **vasekéket**, kézi kukorfeza-morzsolót, amerikai aczél villák, kaszák, sarlók, gereblyék, amerikai széna fűrészeket. Továbbá kerti fűrészek, kerti ollók és szemző kések.

Végül felhivom b. figyelmét **konyhaberendelési és háztartási** cikkeimre, melyek közül ajánlok különféle vajverő-gépeket, amerikai fagyalt-gépek. Ruha mangorló és facsaró gépeket. Kitünően zománczolt lemez- és öntött edényeket. Raktártartok még valódi Berndorfi alpacca és alpaccaezüst evőszerekből és Nickel edényekből.

Vidéki megrendelések azonnal és pontosan eszközöltetnek.

5--12

Kiváló tisztelettel

Reményik Victor.

Ló- és marhanyíró-ollók.

Megrendeléseknél kérjük a Méhészeti Közlönyre hivatkozni.

Telephon sz.: 287.

Telephon sz.: 287.

A Magyar fém- és lámpaárú-gyár részvénytársaság
Erdélyi raktára
Kolozsvárt, hid-utca 20. szám alatt.

6—6

Petroleum
lámpák
a legegyszerűbb kivitelőtől
a leggazdagabbig.
FÉM- és DISZMŰTÁRGYAK.

Hermann-féle szab.
villámlámpák,
a létező legjobb
petroleumlámpa.
unicum lámpa
a legezészerűbb
használati lámpa.

Valódi király-olaj, a legjobb biztonsági petroleum.
Olcsó gyári árak, nagy választék, gondos kiszolgálás.

Telephon sz : 287.

Ezredéves kiállítás 1896.
Diszoklevél.
Legmagasabb kitüntetés.

Telephon sz.: 287.

Megrendeléseknél kérjük a Méhészeti Közlönyre hivatkozni.

Asztalos- és kárpitos butor nagy raktár: **Kolozsvár, Belmonostor-utcza 8—10. szám.**

Vas-butor nagy választék!

Szönyeg és függöny nagy raktár!

A helybeli és vidéki n. é. butorvásárló közönségnek szives megtekintés végett kizárólagosan saját műhelyeinkben készült, dús választéku

butorraktárunkat

van szerencsénk igen becses figyelmébe ajánlani.

Állandóan raktárt tartunk minden stylben, u. m. barok, angol, renesanc. teljes ebédő és hálószoba berendezésekből, szalon garnitúrákat a lelegeánsabban kiállítva, mindenféle egyes butordarabokat, egyszerű és finomabb kivite ben, továbbá elvállalunk minden szakmánkba vágó munkákat, rajz szerinti el'észítését, ugy-szintén bármily javításokat vagy átalakításokat a legolcsóbb árakban.

Bátrak vagyunk megjegyezni, hogy tőlünk vásárolt butorokért a teljes ótállást elvállaljuk, mivel minden egyes asztalos és kárpitos butordarab saját felügyeletünk alatt jó és csak legjobb erőkkal előállított, a kor minden kívánalmainak megfelelő saját készítményű munkákkal szolgálunk.

A n. é. közönség igen becses pártfogását kérjük

kiváló tisztelettel

Gaal és Molnár.

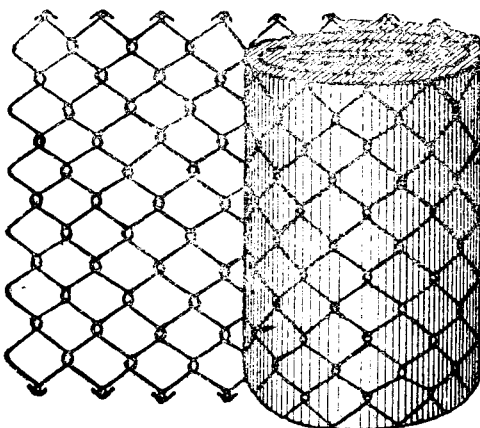
5—12.

Raktár: **Belmonostor-utcza 8—10. szám.** — Műhely: **Kis-Kandia-utcza 2. szám.**

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövét-fonat és szitaáru gyára **KOLOZSVÁRT,**
5—12 **Kül-Torda-utoza 9. szám.**

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, egymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek stb. bekerítéshez való **gépfonattal**; majorsági udvarok **fonattal való bevonását**; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éleskamara ablakok **rostélyzatát**; áthányó **rosták** szén, koks, kavics, válogatásához; **szikra fogók** gépekhez. Zöldre festett **légy-szövet, szelelő és lóher-rosták. Backer-féle rosták** és egyébféle használatra **vas-, réz- és czinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek** kütönféle mintákban, fakeretbe

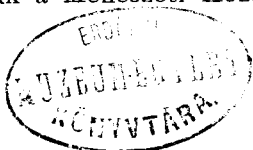

foglalt **rosták** és **szták**, ruganyos **ágybetétek** (matrác) **sodronylábtörők**

Aczel tüskés sodrony kertek, delelők sat. bevonásához.

Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók.

Megrendeléseknél kérjük a **Méhészeti Közlönyre** hivatkozni.

Az első magyar
kereskedelmi méhteleg,

tulajdonosa:

Kühne Ferencz

Budapesten,

I. ker., Attila-utca 151. szám

Kitüntetve minden kiállításon

számos diszoklevéllel, arany- és ezüst-
érmekkel, pénzjutalmakkal, oklevelekkel és
clismerő iratokkal.

Szállítója számos méhészeti egyesületnek,
a m kir méhészeti felügyelőségnek, a
méhtenyésztési szakközegeknek s a méh-
tenyésztés terjesztése és tanításával fog-
lalkozó szakintézeteknek stb.

Az egyedüli kereskedelmi méhteleg, mely az ezredéves kiállításon a legmagasabb kitüntetéssel, a „Nagy kiállítási érmmel” kitüntetve lett.

Műhelyeimben nagyban, kifogástalanul, pontosan s méltányos árban készíttetnek és raktáron tartatnak:

Mindenféle méhkaptár, a kaptár-készítés eszközei, keretkészítőgépek, keretléczek, távkapcsok

Hannemann-féle ráos, horganylemezből, teljesen tiszta, sima és pontos nyílásokkal.

A mézpergetés, viaszolvasztás eszközei, méztartályok, mézszállító bődönök és mézüvegek, mint kítűnő jó mézpergetők, viasz- és méz-olvasztó eszközök, mézüvegek, méz-vendelyek jó erős pléhből, továbbá öt kilós szállításra nagyon alkalmas bődönkék.

A méhek kezeléséhez szükségeltető összes segédeszközök a legjobb anyagból. Keretfogók, keret-villák, a kaptártisztogatás eszközei, sejtakupoló kések és készülékek, anyazárkák, herefogók és herekirekesztők.

Minden kaptár, segédeszköz stb. személyes felügyeletem mellett készül és csak a legsikerültebbek kerülnek a megrendelőhöz. -- Valamennyi tárgy a legjobb és a czelnak leginkább megfelelő tartós jó anyagból készül. — A rendestől eltűtő kaptárak és eszközök csekély árkülönbsséggel készíttetnek. Árjegyzékemben elő nem forduló minden méhészeti tárgy, a lehető legjutányosabb árban szereztetik be. — Választ minden szakbavágó kérdezősködésre készséggel adok. — Az igen tisztelt méhészkedő közönség kívánságainak a legpontosabban tesztek eleget, hogy ezen, a maga nemében egyedüli üzletágnak és az okszerű méhészkedésnek minél több barátot és pártfogót nyerjek meg.

5—6

Képes főárjegyzék 1899. évre kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.